

Kræklingur kann gerast gull verður fyri okkum

— Verður skilagott farið fram, kunnu føroyingar framleiða og selja fyri líka nógvan pening í kræklingi, sum vit í dag framleiða og selja av fiskavørum.

Hetta sigur Knút Nolsøe, ein av undan-gongumonnunum innan m.a. aling av kræklingi. Vit hava hitt Knút og tosað við hann um tær royndir við kræklingi, sum hann saman við Jan og Jens Bech hefur gjørt tey seinastu 10 árin.

Líka síðani á ungum aldri hefur Knút havt stóran áhuga fyri skeljadjórum. Sum smádrongur var lætt at fáa fatur á ymsum skeljadjórum niðri í fjøruni og spæla sær við hesi.

Knút visti serliga til dimmbláa kræklinginum stóran ans, og sum árinu áhuga fyri skeljadjórum. Sum smádrongur var lætt at fáa fatur á ymsum skeljadjórum niðri í fjøruni og spæla sær við hesi.

Knút vildi serliga til dimmbláa kræklinginum stóran ans, og sum árinu áhuga fyri skeljadjórum. Sum smádrongur var lætt at fáa fatur á ymsum skeljadjórum niðri í fjøruni og spæla sær við hesi.

Meðan vit føroyingar mest hava nýtt kræklingin til agn, so hava tey aðrastaðni í heiminum etið krækling sum annan fisk.

Stovrnarnir

— aling neyðug

Seinast í 60-unum varð so smátt farið undir at gera fyrireikingar til ymsar royndir við føroyskum

kræklingi sum t.d.: hvar hann heldur til, hvar hann trivst best, hvussu hann veksur o.s.fr.

Knút sigur sjálvur soleiðis: «Vit taka av fiskastovnunum uttan at hugsa um at byggja stovrnarnar upp aftur. Skeljadjór eru ein ógvuliga viðbrekin fiskur, hvat viðvíkur veiðihættum og livilíkindum í samband við bæði sjógv og botn-skapilsi.

Ógvuliga fá av skeljadjórunum koma undan og ynskja vit tí at brúka tey til mannafóði, mugu vit ikki leggja á skeljadjórini og taka alt tað, sum er at fáa fatur á, men vit mugu beinanvegin fáa nøkur nýggj istaðin fyri tey, sum vit taka — við øðrum orðum fara undir at ala».

Byrjað royndir í 1970

Tær fyrstu veruligu royndirnar at ala krækling vórðu gjørdar í 1970. Saman við teimum báðum Jan Bech og Jens Bech av Skála fór Knút at ala royndir við at ala krækling líka frá larvastigi til marknaðarstødd. Royndirnar fóru fram í Funningsfirði.

Knút Nolsøe: — Vit valdu at arbeiða eftir einum ávisum hátti, tí so-nevnda Dr. Mason-háttinum. Dr. James Mason arbeiðir á fiskirannsóknarstovu í Aberdeen og kom hann fram við nøkrum heilt nýggjum hugskotum innan aling av m.a. kræklingi.

Kræklingur hefur verið aldur frá gamlari tíð. Fyrr varð hann aldur á vørpum ella tikin villur, har hann vaks framvið strendurnar.

Festir seg á trossar

Mason-hátturin verður nevndur «Floating Farms» og brúkti hann ein flaka til endamálið. Niðri undir flakanum hongdi hann trossar úr togverki. Hann heintaði síðani smáan krækling, sum vaks villur og koyrdi hann í netosur. Nethosurnar við tí litla kræklinginum hongdi hann niður millum trossarnar.

So kemur tíðin, tá kræklingurin gyrtir, og nakrar fáar vikur aftaná festir tann pinkulitli kræklingur seg í trossarnar beint nærhendis móðurdjórinum. Har verður hann verandi og veksur til ein fullbúnan krækling. Kræklingurin verður millum fimm og nýggju cm. langur eftir at hava vaksið í millum háltannað til trý ár.

Í Funningsfirði

Tað var eftir hesi grundreglu, at teir triggir føroysku alararnir fóru undir royndirnar. Ein flaki varð riggaður til og lagdur út í Funningsfirði einar 15 metrar úr landi á 6 metra dýpi.

Niðri undir flakanum vórðu hongdir umleið 100 trossar og millum trossarnar nethosur fyltar við 1,5 cm. longum kræklingi, sum ætlanin var skuldi gyta og vera við til at uppbyggja eina kræklingaskóg undir flakanum.

Men hvi endiliga í Funningsfirði, hvi ikki onkra aðrastaðni? Til hetta sigur Knút, at júst Funningsfjørður er eitt gott gamalt kræklingaplass. Fyritreytirnar fyri aling eru ógvuliga góðar, tí fjørðurin er æturikur, og vatnblandingin er sera góð.

Kræklingur verður kannaður

Kræklingurin livir av æti í sjónum og vegetabilskum fræ, sum kemur við tí rennandi vatninum í ánum. At vatnblanding er góð, vil siga, at tað er «brakvatn», sum er ein blanding av bæði fesk- og saltvatni.

Royndirnar í Funningsfirði gingu nú eftir ætlan og teir triggir, Knút Nolsøe, Jan og Jens Bech, fylgdu við, hvussu kræklingurin treivst og vaks. Í 1971 var nakað av kræklingi sent til Fiskirannsóknarstovuna til kanningar. Úrslitini av kanningunum vistu seg at vera so góð, at menn hildu, at hetta var nakað, sum átti at verða hildið fram við. Meðallongdin av kræklinginum var umleið 5 cm, og har var 57% av mati í honum. Tá hevði kræklingurin verið í sjónum í umleið eitt ár.

Veksur alt árið

Umstøðurnar at ala krækling í Funningsfirði vistu seg at vera sera góðar. Hitin í sjónum er ella kann vera mestsum javnur alt árið og er tað júst tann hiti, sum kræklingur trivst best í. Í øðrum londum, har sjógvurin er nógv kaldari um veturin, vaksa teir bert um summarið og nakað út á heystið, meðan teir um veturin steiga heilt at vaksa. Her í Føroyum veksur kræklingurin eisini um veturin.

Úrslitini av kræklingaalangini í Funningsfirði visa eisini, at samanborið við Skotland, sum er sera væl eignað til aling, veksur tann føroyski kræklingurin eitt heilt ár skjótari.

Eingin dálking

Tað áhugaverða við kanningarúrslitunum var eisini, at kræklingurin var so gott sum slett ikki dálkaður, bert eitt sindur av ormi og mór, men kræklingurin var púra perlufriur.

Tann størsti vandin við aling av kræklingi til matna er nevniliga dálkingin. Í teimum stóru kræklingalondunum í Europa er dálkingin av álvara farin at gera vart við seg, og stórar alistøðir hava verið noyðdar at steingja.

Knút greiðir frá, at teir vóru ógvuliga spentir, hvussu fór at vera við dálkingini. Fær kræklingurin ikki sjóblandað, æturrikt og reint vatn, upptekur hann lætt dálking og trivst tá ikki væl og veksur seinni.

Kann ikki flýggja undan dálking

Orsøkin til at skeljadjór og í hesum førunum kræklingur so lætt kunnu verða dálkað er tann, at hann hefur eitt handicap í mun til svimjandi pelagískan fisk. Kræklingurin flytur seg við litlari ferð, og summi av djórnum sita fæst fyrri alt livið og kunnu sostatt ikki flýggja undan dálkingini.

Óg dálking kann vera so mangt. Ikki bert dálking frá idnaðarvirkjum o.t., men fær kræklingurin eitt fremmanda likam so sum eitt sandkorn í seg, verður hann sjúkur og trivst ikki so væl. Hetta kann sammetast við, at vit menniskju t.d. fáa eina nál niður í okkum.

Frá náttúrunar hond kann kræklingurin tó í ein vissan mun verja seg imóti dálking. Fær hann eitt sandkorn í seg, spinnur hann eitt lag av perlumori undan tað, soleiðis, at tað verður slætt og ikki órógvur vøkstur.

Fluttu krækling víða um

Tá kanningarnar av kræklinginum vóru lidnar í 1971, varð hildið fram við royndunum. Fyrst varð kræklingurin frá flakanum í Funningsfirði fluttur víðari um landið til støð, sum líktast aliplassinum á Funningsfirði.

Endamálið við hesum

Kræklingur — laksur og sil

— Vit mugu royna at fáa nýtslustingið av kræklingi so høgt sum gjørligt, so tað ikki bert verður tann eini kræklingurin, sum alarin tekur og kann selja fyri 50 kr. kilo, ið vit fáa nýttu av, tá vit vita, at tað eru fleiri milliónir av hesum smáu verum úti í sjónum, ið onkur kann gera nýtslu av.

Við hesum orðum sipar Knút Nolsøe til, at tað hevði kunnað komið munandi meira burtur úr aling av laks og silum við at leggja hesar alistøðir í nánd av alistøðum til krækling.

Kræklingurin gyrtir millum 5 og 12 mill. larvur líka frá apríl til oktober, og meginparturin av larvunum rekur út í havið, har annar fiskur etur tær.

Leggja vit nú t.d. laksahyljar nærhendis eini alistøð til krækling, er eyðsæð, at laksurin nú kann eta avkomu hjá kræklinginum — og tí skulu vit brúka minni av fóduri til laksin. Tað náttúrliga kræklingafóður er eisini nógv betur fyri laksin og ger, at hann veksur skjótari.

Í hesum sambandi kann nevast, at felagið Atlantic Shellfish hefur sett pening í P/F Salmø, sum byrjar laksaling í Kaldbaksfirði til várs.

var at finna fram til, hvørji onnur pláss eignað seg til at ala krækling — uttan at skula nýta nakað sum helst fódurtílskot.

Júst hetta við fódurinum er sera áhugavert, tá talan er um at ala krækling. Her er nevniliga talan um eina framleiðslu, sum ikki krevur nakað fódur afturimóti laksaaling t.d. Kræklingurin finnur sjálvur fódura í havinum.

Atlantic Shellfish

Tað eydnaðist at finna fleiri pláss, sum vóru væl eignað til at ala krækling á. Eitt av hesum plássum er Kaldbaksfjørður. Nú gingu árinu, og í 1976 varð avgjørt at gera tær fyrstu yngulroyndirnar aðrastaðni enn í Funningsfirði, nevniliga við Tiggjará í Kaldbaksfirði.

Nú tyktist gongd vera komin á, og við øllum royndarúrslitunum í huga stovnaði Knút og aðrir í 1977 felagið Atlantic Shellfish. Endamálið við felagnum var at fara undir byggjan av eini alistøð til krækling og samstundis eisini kunna útbýggja og ala onnur skeljadjór.

Um felagið annars er at siga, at tað m.a. eisini skal virka fyri, at fiskastovnar ikki verða útsettir fyri fiskiskap og øðrum til-

Aldur føroyskur kræklingur. Kræklingurin uttast til vinstru er 1 ára gamal og er 4,5 cm langur, tann í miðjunni er 1,5 ár og góðar 7 cm langur og kræklingurin uttast til høgru er 2 ára gamal og góðar 8 cm langur